

Recit

demeus an torfet eizus coumeltet en Paris,
an 28 eus a vis Gouere 1835.

(185, suite)

Var ton : Du grand Montmorency.

Breizis, va breis ger, prestet hoc'h attantion
Da zelaou eun torfet dign a execration;
Certen ou ho calonou vo mantret gant glac'har,
O tout hepen da zonzal en eur c'rim ger barbar.

D'ar meurs, eiz varnuquent eus mis gouere divea,
Vardro creiz-de ha quart, dre eun amzer ar gaera,
An oll bobl eus a Paris, en eur joa ar vrassa,
N'en em douete get certen demeus a eur seurt tra.

(186)

An eil devez a voa demeus goueliou mis gouere,
An oll voa occupet demeus ar solemnité;
Ar Roue a voa var varc'h gant e generallet,
Prest da dremen ar revu var an oll zoudardet.

Er moment ma teuas ar Roue da basseal
Var boulevard an Templ gant eur joa vras ha leal,
Eun drous eus an horrupla a voe disuc'h-tu clêvet,
Gen a voe an oll eno gant horrol spouronet.

A bep tu d'ar Roue voe tud blesset ha lazet,
Ar Roue hac e dri vab dre virac' voe prezervet.
An Duc eus a Orleans, an Duc eus a Nemours,
Hac ar Prinç eus a Joinvil o deus c'aret recours.

Nac a voad zo scuillet ! na pequeument a vuntrou !
Nac a gri, a spouron, a hirvoud hac a glêmon !...
Cui e vije ar galon eno ma na voelje,
O velet eur seurt horrol tro vardro d'ar Roue !

Ar Marechal Mortier, deñ vaillant, leun a galon,

(187)

Al Letanant-general eus an eizvet legion,
Officierien general, tost d'ar Roue eno,
A voa astennet a blat, sc'et gant ar maro.

Gardou national, bourc'hision ha bugale,
A voe ive lazhet, merc'hed yaouanc ha grague.
Oh! nac a grimou horruhl, va Talver beniquet!
Ret vije ar monst' infam gant an diaoul possedet.

Gergent ma voet deuet demeus ar spouron genta,
E seljot a belec'h voa etruet ar seurt tra;
Remerget e voe dioc'h-tu eur pr'nest o voguedi,
Hac evel tud counnaret e sailljot bars en ty.

Petra eo ar machin infernal.

Ar machin voa reizet gant coatach bras ha nerzus,
Houarnet mad gant soign gant ar muntrer furius.
Pemp varnugent canon fusuill en eur pezh coad stardet,
Evel ebarz cranellou en devoa dispoet.

Ebarz en eur pr'nest e voa placet ar machin,
Ar c'hanonniou carguet a vindraill, dre voal injin.
An tennou neuze var hed pemp troatad varnugent
A dleze s'pei d'ar maro neb vije var o hent.

(188)

Reizet voa ar machin en eun urz gen injinuz,
Ma scoje an tennou, hep ne vije nep douetus,
Adalec treid ar c'hezez da benn peb cavalier,
Evit lazha ar Roue hac e vregale guer.

Mes dre c'haez a ras Doue, p'evan fusuill a grevas,
An tennou, dre voueur, eus anezo a ratas;
Daou garon all a vancas eno eürusamant,
Artes e vije lazhet muioc'h en eun instant.

Dre eur boueur all c'hoas a dileomp d'ar Brovidanç,
An danjer neo get bet, evel ma voa apparanç
Ger bras evel a z'ontet e vije bet certen,
M'en dije ar monst' infam ellet ober d'e benn.

Gallout a r'er conta var bevan tenn varnugent,

202

Er memes careen bizet mad neuze qerqent :
 O calculi peder garg ebars en peb canon,
 A zo bet manget eno, daoust d'an oll drahis...

Toullou an amors voa disposet var o goure.
 Ha gant eur fuseen e vijent tanet goude,
 Er moment ma tremenje ar Roue hac e dud,
 Evit ma vijent lazget : gementse voa o but.

(189)

Effet tennou ar machin infernal

Ar Roue ëruet var boulevard an Templ neuze,
 Larzi a faç d'an ty hanvet Cafe Turc, ene
 Ancernet eus e dri val, an duc a Orleans,
 An duc Nemours, Prinç Joinvil, princet a esperang.

Adren d'ar Roue voa tost ar Marechal Mortier,
 Darn eus ar Ministret, an oll suitou en antier.
 Er moment-se ar Roue, ar joa en e galon,
 A blegue evit receo eno eur petition.

Ar machin infernal e deus tennet gant arrach,
 Eus an eilvet estach, ha grêt ar brassa ravach.
 Nomb bras a zo bet eno var an dachen lazget,
 Hac eur niver qer bras c'hoas zo bet eno blesset.

An indignation a drausport an oll neuze.
 Venjang ! a gri an oll ... Ar muntrer zo en ty-ze.
 Qerqent ar foul a antre gant ar brassa estlam,
 Hac a gavas hep dale ar muntrer lach, infam.

Ar moustr furius-se, peguement ma voa blesset,
 Dre bresanç a speret tec'hel en devcus clasget ;
 Mes trapet e voe souden ha casset d'ar prison,
 En pelec'h e tepordo e gondaonation.

(190)

Oh ! Francisien vaillant ha fidel en peb amzer,
 Da zouten ho Roue, c'houi m'em lagfe 'n daou-antier ;
 Rentet graçou da Zoue, ar moustr n'eo qet a Franç,
 Ze a dle ho consoli ha douçat ho troucrañç.

Deus a enezen Cors eo an den abominabl ;

E hano eo Fiechi, da virvigen execrabl,
Eur c'hef demeus an ifern gant Satan bet poulset,
Da zonet da goumetti eun hevelep torfet.

E zessign principal a voa lazha ar Roue,
Hac ar Princet Royal; mes dre c'bras puissant Doue,
N'o deves bet recevet nep drouc; én a zo bet
Dre gür justiq eun Doue, en tri blass goall vlesset.

Ar pevargzec lazhet a zo bet incoñfñtant
Deposet gant enor bars en eur chapel ardant;
Ar Roue hac e famill, eun niver a cheffou,
Voa ive en em rentet d'ober o fedennou.

Unz antèramant ar pèvarzec den lazhet.

(191) Eur bobl immanc a voa eno prest en em rentet,
Evit heuill ar c'horfou neuze betec ar vèred;
Tost da dri-ugent mil den voa dindan an armou;
Eun dmeuz e voa clévet eno an hirvoudou.

Ar c'henta arched plom voa hini Sophi Remy,
Golset a fleur güenn, hac a rë d'an oll fremi;
E zad, e breur e heuille, mantret gant ar glac'har,
Ha calz a verc'hed yaouanc, o zell stag d'an douar.

Neuze 'tèu ar pèvar lazhet en creiz ar foul vras,
An tri gard national, hac ar serjant Brud'hom c'hoas,
Goude emàn ec'h èru ar c'habiten Vilatte,
Ha qerqent neuze ive ar c'honoral Raffé.

Al Letanant-coronel Rieussecc a èru souden,
Heuillet a eun nombr bras demeus a labourerien.
Anfin, an Duc a Trevis, Marechal eus a Franç,
Placet var eur char superb gant pep seurt decoranc.

Adrec e vatee e vab, meurbet desolet,
Hac ar gordonnennou eus a bep penn an archet
A voa dalc'het gant pèvar a Varechalet Franç,
Leun a hirvoud hac a gæus d'an den leun a vaillanc.

Er c'hoste deo e voa ar Marechal Molitor,

204

Ar Marechal Grouchi, eveltan den a enor,
En tu clêi ar Marechal Gerard en em gave,
Hac an trec'hour a Alger, Marechal Dupuyre.

(192)

Varlerc'h famill an Duc e velet adrec er c'har
Ministriet ar Roue, en nombr demeus a bêvar:
Human, Persil, Duchatel, Guizot hac ar Pared,
An administratourien goude an Deputeet.

Er c'har en pimi voa an Duc Trevis deposet
Voa bet Louis-Trivac'h d'ar c'houlz ma voe entêret;
Vardro unneg heur ha quart ar Roue a êruas,
Gant e famill hac e Suint, oll en eur glac'har vras.

Hor c'henroad neuze, an Arc'hescop a Paris, (1)
Gant calz a vêleyen a zorti eus an ilis,
Evit receo ar c'horfou gant peb devotion,
Ha da renta o homach d'ar giir religion.

An offiç voe qerqent canet gant solemnite,
Gant ar brassa fervor e pedjot Doue neuze
Evit an dud decedet, ma yargent da repos
Ouz treid tron an Eternel en gloar ar barados.

D'an Esqibien a Franç e zeus bet neuze scrifet
Da gana eur zervich evit ar re zo lazet;
Evelse dre bêvar c'horn Franç e vo grêt pedennou
Da obten digant Doue salvi o encoù.

(193)

En peb amzer eo bet horrol d'an dud vertuzus
Clêvet comz a hano eus eur muntier maleürus,
Hac ec'h eller sur credi e vo da virvigen
Milliquet hano Fieschi etouez ar Francisien.

Oh! sônjit, va breudeur, pebes maleur horrerus
A vije c'hoarveet anes ar c'hraç a Jesus,
Ma vije bet ar maleur da larza ar Roue!
Ar brezel hac ar c'harnach a voa en Franç neuze.

Ni, dreist oll, Bretonet, ni, bepret en peb amzer,

(1). - Renvoi indiqué dans le ms., mais note oubliée par Lédan.

A vœc atao fidel da beurgargra hon dever,
 Regetomp digant Doue ma vezimpr da vigen
 Unanet a wir galon ha sentus d'al lezen.

Pedomp ive Jesus da scuilla e oll graçou
 Var ar famill royal, ha rentomp hon homachoù
 Demeus a greiz hor c'halon, ouz treid tron hon Doue,
 Da vea bet prezervet e vuez d'hon Roue.

(194) En em unanomp oll, hac e vimp eren ha puissant,
 Da resista bepret a enep an dud mechant,
 Pere a glasqfe euz deiz da laqat ar brezel
 Da zonet da ziviza pobl vaillant Breiz-Izel.

Gent êchui, bremân, regetomp digant Jesus
 Rouantelez an ên d'ar victimou maleirus;
 Goulennomp digant Doue eus a greiz hor c'halon,
 En hor brô quer eus a Franç, ar peoc'h, an union.

A. Lédan.

(Vol. VII, p. 185-194.)
 strophes non numérotées.